Przedmiotowe zasady oceniania z przyrody dla klasy 4 szkoły podstawowej.

I. Podstawa prawna:

- Podstawa Prawna Przedmiotowych Zasad Oceniania z chemii: Rozporządzenie MEN z dnia 22 lutego 2019 r., w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. 2019 poz. 373) .
- Podstawa Programowa z chemii dla szkoły podstawowej.
- Statut Szkoły- Wewnątrzszkolny System Oceniania (WSO).
- Program nauczania przyrody w klasie 4 szkoły podstawowej: K. Przybysz, A. Romańska, J. Gadomska „ Poznajemy przyrodę" WSiP

II. Sposoby informowania uczniów i rodziców o PZO i osiągnięciach uczniów w nauce.

1 Nauczyciel – uczeń:

a) informuje uczniów o wymaganiach i kryteriach oceniania na pierwszej lekcji z wychowawcą oraz o umieszczeniu ich na stronie szkoły,

b) wspiera ucznia w codziennej pracy i w samodzielnym planowaniu rozwoju, stosując informację formatywną,

c) motywuje ucznia do dalszej pracy i nagradza wysiłek ucznia podczas pracy na lekcji,

d) jest zobowiązany do udzielania uczniowi informacji zwrotnej, uwzględniającej to, co uczeń zrobił dobrze, jak też to, co powinien wykonać inaczej. Informacja zwrotna może być przekazywana ustnie lub pisemnie.

e) nauczyciel wpisuje oceny do dziennika elektronicznego do którego wgląd ma każdy uczeń posiadający odpowiednie konto.

f) uczniowie informowani są przez wychowawcę i nauczycieli prowadzących poszczególne zajęcia edukacyjne o proponowanych ocenach śródrocznych i przewidywanej śródrocznej ocenie klasyfikacyjnej zachowania na dwa tygodnie przed klasyfikacyjnym posiedzeniem Rady Pedagogicznej poprzez wpisanie proponowanych ocen do elektronicznego dziennika lekcyjnego.

2 Nauczyciel – rodzice:

a) informuje o wymaganiach i kryteriach oceniania na pierwszym spotkaniu z rodzicami oraz o tym, ze są one umieszczone na stronie szkoły

b) informuje o aktualnym stanie rozwoju i postępów w nauce wpisując oceny do dziennika elektronicznego oraz indywidualne wiadomości do rodziców

c) w czasie indywidualnych spotkań, rozmów lub korespondencji elektronicznej nauczyciel dostarcza informacji o trudnościach i uzdolnieniach ucznia w nauce oraz o wskazówkach do pracy z nim

d) informacja zwrotna może być przekazywana ustnie lub pisemnie.

III. Zasady ogólne

1. Formy sprawdzania wiedzy i umiejętności:

- odpowiedź ustna, obejmująca 2-3 tematyczne lekcje, czas trwania odpowiedzi ustnej do 10 minut,
- kartkówka, obejmująca do trzech lekcji tematycznych, czas trwania maksymalnie do 20 minut,
- praca kontrolna, obejmująca podstawowe zagadnienia z danego działu,
- sprawdzian (w formie opisowej, testu lub mieszany), obejmujący większą partię materiału, jeden lub dwa działy. Czas trwania – jedna jednostka lekcyjna chyba, że nauczyciel zdecyduje o wydłużeniu czasu.

2. Częstotliwość odpowiedzi ustnych, sprawdzianów i kartkówek

- odpowiedź ustna – uczeń powinien mieć przynajmniej jedną ocenę z odpowiedzi ustnej w semestrze,

- sprawdziany: po zakończeniu większej partii materiału (działu)
- kartkówki – po zakończeniu mniejszej partii materiału, ważnego zagadnienia, dla sprawdzenia stopnia przyswojenia materiału przez uczniów

3. Ocena aktywności:
- waga oceny z aktywności to 3
- aktywność pozytywna (rozwiązanie zadań przy tablicy, poprawne odpowiedzi ustne na pytania kierowane do ogółu uczniów) a także ocena 5 (wystawiana od razu lub po uzyskaniu czterech „plusów"), ocena 4 (trzy „plusy" i jeden „minus"), ocena 3(dwa „plusy" i dwa „minusy") ocena 2 (jeden „plus" i trzy „minusy")
-aktywność negatywna (brak pracy ucznia na lekcji, utrudnianie lub uniemożliwianie pracy innym uczniom) -ocena 1 (wystawiana od razu lub po uzyskaniu czterech „minusów").

4. Zadania domowe
Uczeń sprawdzany jest ze stopnia wykonania zadania domowego regularnie lub wyrywkowo. Kontrola ta może nastąpić także poprzez odpowiedź ustną lub pisemną na lekcji. Wymaganie zadań w formie pisemnej w zeszycie przedmiotowym lub w zbiorze zadań nauczyciel każdorazowo zapowiada. Brak wykonania zadania domowego uczeń zgłasza przed rozpoczęciem lekcji (maksymalnie 1 raz w ciągu semestru w przypadku 1 godziny zajęć w tygodniu, 2 razy w ciągu semestru dla 2 godzin w tygodniu).

5. Frekwencja ucznia
Sprawdzana jest częstotliwość opuszczania lekcji; czy są to nieobecności jednodniowe, zwolnienia z lekcji w poprzedzających zajęcia z chemii w danym dniu, czy powodem absencji ucznia jest jego dłuższa choroba. W przypadku gdy frekwencja ucznia z lekcji chemii na dwa tygodnie przed klasyfikacją semestralną lub roczną wynosi poniżej 50% uczeń zobowiązany jest do napisania sprawdzianu zaliczeniowego obejmującego tematy

realizowane w całym semestrze. Maksymalna ocena możliwa do uzyskania z tego sprawdzianu odpowiada średniej ważonej z ocen uzyskanych przez ucznia w danym semestrze.

6. Usprawiedliwienia

Uczeń może zgłosić nieprzygotowanie do lekcji - 1 raz w ciągu semestru w przypadku 1 godziny zajęć w tygodniu, 2 razy w ciągu semestru dla 2 godzin w tygodniu, 3 (należy poinformować o nim przed rozpoczęciem lekcji w danym dniu). Nauczyciel może zawiesić na pewien czas lub całkowicie możliwość zgłaszania nieprzygotowań do lekcji. Nieprzygotowanie związane z chorobą lub udziałem w konkursach i olimpiadach (wpis nauczyciela przygotowującego do konkursu) należy także zgłosić osobiście nauczycielowi przed rozpoczęciem zajęć.

IV. Ocena semestralna i roczna

Ocena semestralna i roczna nie jest wystawiana na podstawie wartości średniej ważonej ocen uzyskanych przez ucznia. Ostateczną decyzję o ocenie podejmuje nauczyciel uczący przedmiotu, kierując się dobrze pojętym interesem ucznia.

V. Sprawdziany i kartkówki

a) sprawdzian obejmujący większą partię materiału powinien być zapowiedziany przynajmniej z tygodniowym wyprzedzeniem,
b) kartkówki mogą być zapowiedziane lub niezapowiedziane w zależności od uznania nauczyciela,
c) uczeń jest zobowiązany do napisania wszystkich sprawdzianów w semestrze (w pierwszym terminie lub dodatkowym). Brak oceny z jednego sprawdzianu w semestrze obniża ocenę semestralną i roczną o jeden stopień.

d) uczeń ma prawo do jednokrotnej poprawy każdego sprawdzianu, z którego wyniku uzyskanego w pierwszym terminie jest niezadowolony. Poprawa następuje w wyznaczonym przez nauczyciele terminie nie dłuższym niż 2 tygodnie.

e) o wynikach sprawdzianu (pracy pisemnej) nauczyciel informuje uczniów w terminie nie przekraczającym 2 tygodni.

f) ocena ze sprawdzianu poprawkowego jest wpisywana do dziennika (także, gdy jest ona niższa niż ta uzyskana w pierwszym terminie) i eliminuje ocenę otrzymaną w pierwszym terminie. Nauczyciel bierze pod uwagę drugą ocenę ze sprawdzianu.

g) na sprawdzianach i kartkówkach należy korzystać z kalkulatora prostego, nie może to być kalkulator w telefonie komórkowym,

h) uczeń zobowiązany jest do posiadania na czas sprawdzianu własnych tablic chemicznych i fizycznych,

i) prace pisemne są oceniane następująco: 30% - 49% dopuszczający, 50% - 74% dostateczny 75% - 89% dobry bardzo dobry 90%-100% celujący – 100% sprawdzian+ zadania dodatkowe (w perz

j) progi procentowe na poszczególne oceny nauczyciel może obniżyć w zależności od stopnia trudności pracy pisemnej,

VI. Ogólne kryteria oceniania:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

–opanował w pełnym zakresie wiadomości i umiejętności określone programem nauczania,

– uczeń potrafi stosować wiadomości w sytuacjach nietypowych (problemowych),

– uczeń umie formułować problemy i dokonywać analizy lub syntezy nowych zjawisk,

– uczeń osiąga sukcesy w konkursach i olimpiadach przedmiotowych,

– uczeń swobodnie operuje terminologią naukową,– wykazuje szczególne zainteresowania tematyką cprzyeodniczą;

– wykorzystuje wiedzę zdobytą na innych przedmiotach,

– potrafi samodzielnie korzystać z różnych źródeł informacji,

– bardzo aktywnie uczestniczy w procesie lekcyjnym,

– wykonuje twórcze prace, pomoce naukowe i potrafi je prezentować na terenie szkoły i poza nią,

– w pracach pisemnych osiąga od 95% do 100% punktów możliwych do zdobycia.

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

–uczeń opanował w pełnym zakresie wiadomości i umiejętności określone programem;

– uczeń potrafi stosować zdobytą wiedzę do rozwiązywania problemów i zadań w nowych sytuacjach;

– uczeń umie łączyć wiedzę z różnych przedmiotów i dziedzin;

– uczeń wykazuje dużą samodzielność i potrafi bez pomocy nauczyciela korzystać z różnych źródeł wiedzy.

– aktywnie uczestniczy w procesie lekcyjnym,

– w pisemnych sprawdzianach wiedzy i umiejętności osiąga od 90% do 100% punktów możliwych do zdobycia.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń , który:

–uczeń opanował w dużym zakresie wiadomości i umiejętności określone programem;

– uczeń poprawnie stosuje wiadomości i umiejętności do samodzielnego rozwiązywania typowych zadań i problemów.

– jest aktywny na lekcji,– w pracach pisemnych osiąga od 75% do 89% punktów.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

–uczeń opanował w podstawowym zakresie te wiadomości i umiejętności określone programem, które są konieczne do dalszego kształcenia;

–uczeń poprawnie stosuje wiadomości i umiejętności do rozwiązywania, z pomocą nauczyciela,

– typowych zadań i problemów; uczeń potrafi korzystać, z pomocą nauczyciela, z różnych źródeł wiedzy przyrodniczej;

– wykazuje się aktywnością na lekcji w stopniu zadowalającym,

– w przypadku prac pisemnych osiąga od 51% do 74% punktów.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

–uczeń ma braki w opanowaniu wiadomości i umiejętności określonych programem, ale braki te nie przekreślają możliwości dalszego kształcenia;

–uczeń rozwiązuje, z pomocą nauczyciela, typowe zadania teoretyczne lub praktyczne o niewielkim stopniu trudności;

– jest mało aktywny na lekcji,

– w pisemnych sprawdzianach wiedzy i umiejętności osiąga od 30% do 50% punktów.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

–uczeń nie opanował tych wiadomości i umiejętności określonych programem, które są konieczne do dalszego kształcenia;

–uczeń nie potrafi rozwiązywać zadań teoretycznych lub praktycznych o elementarnym stopniu trudności nawet z pomocą nauczyciela;

–wykazuje się bierną postawą na lekcji,

– w przypadku prac pisemnych osiąga od 0% do 29% punktów.

VII. VII .Dostosowanie Przedmiotowych Zasad Oceniania z chemii do możliwości uczniów ze specyficznymi wymaganiami edukacyjnymi.

1. Uczniowie posiadający opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej o specyficznych trudnościach w uczeniu się oraz uczniowie posiadający orzeczenie o potrzebie nauczania indywidualnego są oceniani z uwzględnieniem zaleceń poradni.

2. Nauczyciel dostosowuje wymagania edukacyjne do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia posiadającego opinię poradni psychologiczno- pedagogicznej o specyficznych trudnościach w uczeniu się.

3. W stosunku do wszystkich uczniów posiadających dysfunkcje zastosowane zostają zasady wzmacniania poczucia własnej wartości, bezpieczeństwa, motywowania do pracy i doceniania małych sukcesów. Nauczyciel przy ocenianiu uwzględnia przede wszystkim: mocne strony ucznia, stronę emocjonalno-motywacyjna, aktywność na zajęciach, zainteresowania ucznia, zaangażowanie i włożony wysiłek.

4. W czasie prac klasowych i kartkówek uczeń z opinią PPP może otrzymać wersję o mniejszym stopniu trudności lub dopuszcza się stosowanie zmienionych kryteriów procentowych dla ocen w przypadku pisania pracy pisemnej takiej, jak inni uczniowie: Od 0 -20% - niedostateczny 21%-44% - dopuszczający 45% - 69% - dostateczny 70% - 89% - dobry 90% - 94% - bardzo dobry 95% - 100% - celujący

Dostosowania szczegółowe:

a) uczniowie z specyficznymi trudnościami w uczeniu się, w tym z dysleksją, dysgrafią, dysortografią

- dostosowanie wymagań będzie dotyczyło formy sprawdzania wiedzy, nie treści. Ucznia ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się obowiązują na lekcjach chemii wymagania i kryteria ocen określone w wymaganiach edukacyjnych dla wszystkich uczniów, z pewnymi wyjątkami. Od ucznia wymaga się podstawowych umiejętności i wiadomości, o których mowa w podstawie programowej.
- posadzenie dziecka blisko nauczyciela, dzięki czemu zwiększy się jego koncentracja uwagi, wzrośnie bezpośrednia kontrola nauczyciela, bliskość tablicy pozwoli zmniejszyć ilość błędów przy przepisywaniu,
- podawanie poleceń w prostszej formie,
- pomaganie w rozwiązywaniu zdań tekstowych poprzez zadawanie naprowadzających pytań,
- unikanie trudnych, czy bardzo abstrakcyjnych pojęć, częste odwoływanie się do konkretu, przykładu, zjawisk życia codziennego
- unikanie pytań problemowych, przekrojowych
- odrębne instruowanie,
- w ocenie pracy ucznia uwzględnianie poprawności toku rozumowania, a nie tylko prawidłowości wyniku końcowego,
- poprawianie ocen z prac pisemnych na dodatkowych zajęciach,
- wydłużanie czasu na odpowiedź i prace pisemne,
- dzielenie materiału na mniejsze partie, wyznaczanie czasu na ich opanowanie i odpytanie,
- pomoc podczas wypowiedzi ustnych w doborze słownictwa, naprowadzanie poprzez pytania pomocnicze,
- korzystanie z modeli związków chemicznych, tablicy pierwiastków chemicznych, kalkulatora podczas odpowiedzi, kartkówek, sprawdzianów
- wydłużanie czasu na odpowiedź i prace pisemne, jeżeli to niemożliwe, to ograniczenie liczby zadań w pracy klasowej,

- rozłożenie w czasie nauki symboli chemicznych, definicji, reguł,

b) uczniowie z obniżonym potencjałem intelektualnym

- dostosowanie wymagań w zakresie formy i treści - obowiązują wymagania jak dla uczniów bez deficytów, za wyjątkiem oceny dopuszczającej, którą uczeń uzyskuje po otrzymaniu 20% punktów możliwych do uzyskania,
- uczeń ma prawo poprawiać sprawdzian w formie dla siebie najkorzystniejszej(ustnej lub pisemnej),
- w kartkówkach ze znajomości pisania wzorów związków chemicznych przeważają przykłady związków dwupierwiastkowych
- w pracy pisemnej zdecydowana część zajmują zadania zamknięte i zadania z luką.

c) uczniowie z orzeczoną niepełnosprawnością w stopniu lekkim dostosowanie wymagań w zakresie formy i treści.

Uczniów z niepełnosprawnością w stopniu lekkim obowiązuje taka sama podstawa programowa jak uczniów bez deficytów jednak :

a) na stopień bardzo dobry muszą opanować wiadomości i umiejętności określone jako podstawowe (czyli na stopień dostateczny dla ucznia bez deficytów)

b) na stopień dobry wiadomości i umiejętności określone jako konieczne (czyli na ocenę dopuszczającą dla ucznia bez deficytów). –

c) na stopień dostateczny ponad połowę wiadomości i umiejętności koniecznych.

d) na stopień dopuszczający połowę wiadomości i umiejętności koniecznych.

e) uczniowie, którzy nie spełniają tych wymagań, unikają nauki, nie wykazują chęci współpracy z nauczycielem, nie przyjmują pomocy otrzymają stopień niedostateczny,

d) uczniowie z niepełnosprawnością ruchową

- dostosowanie wymagań w zakresie formy : jeżeli niepełnosprawność dotyczy kończyn górnych, to nie oceniamy estetyki napisanych wzorów związków chemicznych, uczeń może opowiedzieć jakie czynności należy wykonać, aby rozwiązać zadanie. Preferujemy odpowiedzi ustne a w testach i pracach pisemnych wykorzystujemy zadania zamknięte, zadania z luką. Uczeń może w zadaniach domowych korzystać z komputera .

e) uczniowie słabosłyszący

- w klasie siedzą w pierwszych lub drugich ławkach,

- nauczyciel przypomina uczniowi o noszeniu aparatu słuchowego, - nauczyciel sprawdza czy uczeń zrozumiał polecenie,
nauczyciel przekazując informacje, staje przodem do ucznia,
- nauczyciel dokładnie i głośno wymawia nowe pojęcia i objaśnia je, - nauczyciel sprawdza czy uczeń zapisał zadanie domowe, informacje o kartkówkach i pracach klasowych,
- jeżeli wymaga tego sytuacja, uczeń może mieć inny test, w którym przeważają zadania z krótkimi poleceniami

f) uczniowie słabowidzący

- wymagania, jak dla uczniów bez dysfunkcji, ale:
- uczeń zajmuje ławkę przy oknie w dobrze oświetlonym miejscu,
- na lekcji ma przygotowane pogrubione linie w zeszycie, jeżeli tego wymaga sytuacja(przygotowane przez rodziców lub innych członków rodziny),
- kartkówki i sprawdziany są pisane czcionką ‘16’ lub większą, - nauczyciel przygotowuje powiększone kserokopie fotografii i rysunków, które chce z uczniem na lekcji omawiać,
- uczeń może podczas lekcji, na kartkówce i pracy klasowej korzystać z modeli związków chemicznych,
- uczeń korzysta z powiększonych kserokopii układu okresowego i tabeli rozpuszczalności wodorotlenków i soli,
- zwracanie uwagi na szybką męczliwość ucznia związana ze zużywaniem większej energii na patrzenie i interpretację informacji uzyskanych droga wzrokową - wydłużenie czasu na wykonanie określonych zadań
- Częste zadawanie pytania – „co widzisz?” w celu sprawdzenia i uzupełnienia słownego trafności doznań wzrokowych

g) uczniowie przewlekle chorzy

- wymagania jak dla uczniów bez dysfunkcji, ale:
- jeżeli uczeń jest długo nieobecny, zaległe kartkówki i sprawdziany pisze we wcześniej uzgodnionym z nauczycielem terminie,
- braki we wiadomościach i umiejętnościach uzupełnia uczestnicząc w zajęciach dodatkowych,

h) uczniowie wykazujący kłopoty z zachowaniem i zagrożeni niedostosowaniem społecznym

- wymagania jak dla uczniów bez dysfunkcji

- posadzenie dziecka blisko nauczyciela, dzięki czemu zwiększy się jego koncentracja uwagi, ograniczeniu ulegnie ilość bodźców rozpraszających, wzrośnie bezpośredni a kontrola nauczyciela,

i) uczniowie z deficytami rozwojowymi - wymagania jak dla uczniów bez dysfunkcji, ale:

- wydłużony czas na odpowiedzi - precyzyjne, krótkie polecenia - wydłużony czas na opanowanie definicji, reguł, twierdzeń

- poprawa ocen w dowolnej formie(ustnej lub pisemnej) na dodatkowych zajęciach

j) uczniowie z trudnościami w nauce - wymagania jak dla uczniów bez dysfunkcji, ale:

- posadzenie ucznia blisko nauczyciela, kontrola pracy na lekcjach,

- pilnowanie odrabiana zadań domowych,

- wdrażanie do regularnego uczenia się,

- kontrolowanie obecności na lekcjach

k) uczniowie z ADHD

- wymagania jak dla uczniów bez dysfunkcji,

- pomaganie uczniowi w skupieniu się na wykonywaniu jednej czynności,

- wydawanie jasnych, precyzyjnych poleceń

-na raz tylko jedno polecenie,

- formułowanie informacji dotyczących pracy domowej w sposób jasny i przejrzysty,

- przypominanie o regułach, - skupianie uwagi ucznia na tym co najważniejsze

Na zajęciach stosuje się metody ułatwiające opanowanie materiału. Formy mogą obejmować między innymi: omawianie niewielkich partii materiału i o mniejszym stopniu trudności, pozostawianie większej ilości czasu na jego utrwalenie - podawanie poleceń w prostszej formie, unikanie trudnych czy bardzo abstrakcyjnych pojęć– częste odwoływanie się do konkretu, przykładu, unikanie pytań problemowych, przekrojowych, wolniejsze tempo pracy, indywidualne i odrębne instruowanie uczniów.

l).Uczniowie z mutyzmem wybiórczym

- posadzenie ucznia blisko nauczyciela, kontrola pracy na lekcjach,

-okazywanie akceptacji niewerbalnie i werbalnie,

-umożliwienie alternatywnych formy komunikacji na lekcji, np. pisemne odpowiedzi, skinięcie głową

- zindywidualizować proces ocenienia, pozwolić uczniowi odpowiadać na przerwach, bez obecności innych uczniów

-zachęcanie ucznia do wchodzenie w kontakt z rówieśnikami, np. poprzez pracę w małych grupach ze spokojnymi osobami

ł) Uczniowie ze spektrum zaburzeń autystycznych, w tym autyzm,

- wspierać relacje rówieśniczych, zapobiegać złośliwości, prowokacji, dyskryminacji czy agresji w stosunku do uczniów z autyzmem

- wyeliminować sytuacje stresowe i rozpraszające, takie jak: niemożliwość przewidzenia następstwa zdarzeń, niezrozumienie wskazówek nauczyciela, interakcje z rówieśnikami, nieodpowiednie oświetlenie klasie, nadmiar bodźców dźwiękowych, zapach perfum, jedzenia itp.

-zapewnić wydłużony czas pracy

-upraszczać języka w komunikacji (polecenia, treść zadania)

-zarządzać zmianą planów tzn. upewnić się, że uczeń z autyzmem rozumie, że czasem planowane działania mogą być zmienione, odwołane lub przełożone.

-obdarzać ucznia precyzyjnymi pochwałami.

VIII. Elementy oceniania kształtującego:

a) do zasad oceniania wprowadza się elementy oceniania kształtującego (OK).

b) nauczyciel określa cele lekcji i formułuje je w języku zrozumiałym dla ucznia.

c) uczeń uzyska od nauczyciela informację zwrotną (w formie ustnej lub pisemnej). Informacja będzie zawierała cztery elementy:

- wyszczególnienie dobrych elementów pracy

- wskazanie tego, co wymaga poprawienia lub dodatkowej pracy ze strony ucznia,
- wskazówki, w jaki sposób uczeń powinien poprawić pracę,
- wskazówki, w jakim kierunku uczeń powinien pracować dalej

W ocenianiu może się także pojawić ocena koleżeńska oraz samoocena.

IX. Nauczanie zdalne

1. Formy sprawdzania wiedzy i umiejętności:

– odpowiedź ustna – przed kamerą w bezpośredniej relacji z nauczycielem.

– kartkówki w formie testów lub w formie opisowej

– sprawdziany – w formie elektronicznej zarówno opisowej jak i w formie testów.

Kartkówki i sprawdziany odbywają się z włączoną kamerą tak, aby nauczyciel mógł ocenić samodzielność pracy ucznia (należy mieć stały kontakt video - w przypadku braku wizji, nawet chwilowej, nauczyciel ma prawo potraktować taką pracę jako niesamodzielną i wystawić z niej ocenę niedostateczną).

2. Częstotliwość odpowiedzi ustnych, sprawdzianów i kartkówek pozostaje bez zmian.

3. Ocena aktywności – bez zmian.

4. Ocena zadania domowego – wyłącznie w formie elektronicznej na podstawie wysłanego przez ucznia zdjęcia lub dokumentu elektronicznego.

WYMAGANIA EDUKACYJNE. KLASA 4

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
DZIAŁ I. Badam i poznaję przyrodę						
1	Czego dowiem się na lekcjach przyrody?	• wyjaśnia, czym się zajmuje przyrodnik • wymienia podstawowe zasady bezpieczeństwa na lekcjach przyrody • wymienia dwie z czterech dziedzin nauk przyrodniczych	• wyjaśnia, czym jest przyroda • wymienia trzy źródła wiedzy przyrodniczej • rozpoznaje niektóre piktogramy substancji niebezpiecznych na rysunkach lub fotografiach • wymienia zapisy regulaminu pracowni przyrodniczej	• wymienia wszystkie dziedziny nauk przyrodniczych • podaje definicję przyrody • wymienia wszystkie źródła wiedzy przyrodniczej • podaje przykłady substancji niebezpiecznych w swoim otoczeniu	• wyjaśnia, czym zajmuje się każda z dziedzin nauk przyrodniczych (biologia, geografia, chemia, fizyka) • rozpoznaje i wyjaśnia zagrożenia, odczytując piktogramy umieszczone na opakowaniach różnych substancji • planuje własną pracę w oparciu o zasady bezpieczeństwa obowiązujące w pracowni	• podaje przykłady znanych przyrodników • przewiduje skutki użycia substancji niebezpiecznych w niewłaściwy sposób • proponuje własny regulamin pracowni w oparciu o poznane na lekcji zasady bezpieczeństwa
2	Jak mogę poznawać przyrodę?	• wymienia zmysły człowieka (wzrok, słuch, węch, smak i dotyk) • wyjaśnia, czym jest obserwacja • nazywa prawidłowo przyrządy wykorzystywane w poznawaniu przyrody	• wyjaśnia zastosowanie zmysłów w poznawaniu przyrody • podaje przykład obserwacji przyrodniczej opartej na własnym otoczeniu • wyjaśnia zasadę wykorzystania dowolnego przedmiotu, np. lupy, do dokonywania badań przyrodniczych	• wymienia narządy zmysłów • dobiera odpowiedni zestaw przyrządów do planowanego badania lub obserwacji przyrodniczej • podaje cechy obserwacji przyrodniczej	• wyjaśnia funkcję zmysłów w poznawaniu przyrody • dowodzi zasadności systematyczności obserwacji przyrodniczych • uzasadnia potrzebę dokumentowania obserwacji przyrodniczych	• planuje obserwację pozwalającą na użycie min trzech zmysłów do poznawania wybranego elementu przyrodniczego

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
3	Jak prowadzić doświadczenia?	• definiuje pojęcie doświadczenie • definiuje pojęcie eksperyment • wyjaśnia pojęcia: próba kontrolna i próba badawcza	• wyjaśnia różnice między doświadczeniem a eksperymentem • poprawnie formułuje problem badawczy • odróżnia próbę kontrolną od próby badawczej	• stosuje odpowiednią kolejność działań podczas planowania doświadczenia • stawia bezbłędnie hipotezę	• planuje doświadczenie, które ma na celu potwierdzenie lub zaprzeczenie stawianej hipotezie	• samodzielnie planuje doświadczenie, stawia hipotezę i problem badawczy • samodzielnie wykonuje zielnik
		• wymienia etapy od obserwacji do doświadczenia • wyjaśnia zasady bezpiecznej pracy podczas wykonywania doświadczeń	• stosuje zasady bezpiecznej pracy podczas wykonywania doświadczeń	• planuje proste doświadczenie, np. sprawdzające rozpuszczalność różnych substancji w wodzie	• analizuje doświadczenia i przewiduje stawianą hipotezę oraz problem badawczy • prawidłowo opisuje wykonywane doświadczenia	
4	Z czego składa się otaczający nas świat?	• definiuje pojęcie materia • wymienia stany skupienia (ciekły, stały i gazowy) • nazywa różne stany skupienia wody (lód, ciecz, para wodna) • wymienia ciała kruche, sprężyste i plastyczne znane ze swojego otoczenia	• podaje przykłady materii w swoim otoczeniu • odróżnia stany skupienie (ciekły, stały i gazowy) • definiuje topnienie, parowanie, krzepnięcie i skraplanie • wymienia właściwości ciał kruchych, sprężystych i plastycznych	• porównuje stany skupienia, biorąc za podstawę odległości między cząsteczkami na rysunku lub schemacie • podaje inne niż w podręczniku przykłady ciał kruchych, sprężystych i plastycznych	• potrafi dowieść, że różne przedmioty, np. szkolna ławka, są materią • omawia obieg wody w przyrodzie • bada właściwości ciał i określa ich charakter • przyporządkowuje nieznane ciało do ciał plastycznych, sprężystych lub kruchych na podstawie jego właściwości	• proponuje własną listę ciał sprężystych, kruchych i plastycznych, które może spotkać w życiu codziennym
5	Gdzie jest północ?	• podaje definicję widnokręgu • wskazuje na ilustracji linię widnokręgu • wymienia nazwy głównych	• wskazuje w terenie widnokrąg i linię widnokręgu • wskazuje główne kierunki świata na róży kierunków	• wyjaśnia, dlaczego obserwator jest zawsze w środku widnokręgu • posługuje się pełnymi nazwami oraz skrótami	• wyjaśnia, od czego zależy zasięg widnokręgu • określa położenie obiektów względem siebie, posługując się nazwami głównych	• podaje przykłady miejsc i sytuacje z życia codziennego, gdzie możemy zaobserwować różną wielkość widnokręgu

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
		kierunków świata • opisuje przynajmniej jeden sposób na wyznaczenie kierunku północnego przez uważną obserwację obiektów przyrodniczych	• wymienia przynajmniej jeden sposób na wyznaczenie kierunku północnego przez obserwację Słońca i gwiazd lub obiektów przyrodniczych	głównych kierunków świata • przyporządkowuje skróty do nazw głównych kierunków geograficznych • wyjaśnia, w jaki sposób wyznaczyć północ za pomocą Gwiazdy Polarnej i własnego cienia	kierunków świata • podaje nazwy pośrednich kierunków świata • podaje przykłady wykorzystania w życiu umiejętności wyznaczania kierunków geograficznych	• wyjaśnia, w jaki sposób tworzy się nazwy kierunków pośrednich • wymienia wszystkie sposoby wyznaczenia kierunku północnego
6	Jak wyznaczyć północ za pomocą przyrządów?	• wyznacza na podstawie instrukcji główne kierunki geograficzne za pomocą kompasu	• omawia budowę kompasu i gnomonu • wskazuje, co może zakłócać pracę kompasu	• samodzielnie wyznacza kierunki za pomocą kompasu	• samodzielnie wyznacza kierunki za pomocą gnomonu	• wyjaśnia, czym różni się busola od kompasu
		• konstruuje prosty gnomon, wyjaśnia zasadę jego działania	• określa warunki wyznaczania kierunku północnego za pomocą gnomonu	• wyznacza główne kierunki geograficzne za pomocą gnomonu, posługując się instrukcją	• ocenia dokładność i łatwość wyznaczania północy za pomocą kompasu i gnomonu	• wskazuje zależność między gnomonem a działaniem zegarów słonecznych • korzysta z GPS, np. w telefonie, do wskazania własnego położenia
7	Podsumowanie działu	• wszystkie wymagania z lekcji 1–6				
DZIAŁ II. Środowisko życia organizmów						
1	Jak dzielimy organizmy?	• wymienia nazwy pięciu królestw organizmów • wymienia trzy z sześciu czynności życiowych organizmów żywych	• definiuje pojęcie „czynności życiowe” • wymienia wszystkie sześć czynności życiowych organizmów	• charakteryzuje czynności życiowe organizmów • definiuje pojęcie „komórka”	• ocenia, do którego królestwa należy organizm zaprezentowany na zdjęciu lub rysunku • odróżnia organizm	• podaje przykłady organizmów jednokomórkowych • uzasadnia, dlaczego wirusy nie należą do żadnego

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
		• wyjaśnia, że wszystkie organizmy są zbudowane z komórek • wymienia cechy organizmów			jednokomórkowy od wielokomórkowego	z królestw organizmów
2	Jak odżywiają się organizmy?	• wyjaśnia, czym jest samożywność • wyjaśnia, czym jest cudzożywność • wymienia rodzaje organizmów cudzożywnych (drapieżniki, pasożyty, roślinożercy i wszystkożercy)	• wymienia przykłady królestw organizmów samożywnych i cudzożywnych • wyjaśnia, co oznacza, że organizm jest pasożytem, drapieżnikiem, roślinożercą lub wszystkożercą • wymienia przystosowania drapieżników do odżywiania się	• podaje przykłady organizmów samożywnych i cudzożywnych • podaje przykłady organizmów roślinożernych, drapieżników i pasożytów • opisuje przystosowania zwierząt do odżywiania się różnymi sposobami	• dowodzi, że człowiek jest organizmem cudzożywnym • podaje pełne równanie fotosyntezy (zapis słowny) • opisuje przebieg fotosyntezy	• projektuje doświadczenie pozwalające udowodnić, że światło jest niezbędne do zachodzenia fotosyntezy
3	Jak wygląda życie w wodzie?	• opisuje warunki panujące w środowiskach wodnych	• wymienia ożywione elementy środowiska • wymienia nieożywione elementy środowiska	• wyjaśnia, jak głębokość zbiornika wpływa na ilość światła dostępnego dla organizmów	• porównuje warunki życia w wodzie z warunkami życia na ladzie	• wykonuje plakat z opisem wybranego zbiornika wodnego zawierający informacje o jego
		• podaje nazwy trzech mieszkańców wód słodkich	• podaje nazwy trzech mieszkańców wód słonych (bez ryb) • wymienia min trzy gatunki ryb słodkowodnych • wymienia przykłady zbiorników sztucznych	• przyporządkowuje organizm do środowiska wód słodkich lub słonych na podstawie jego wyglądu (na zdjęciu lub rysunku) • wyjaśnia, czym jest opór stawiany przez otoczenie fizyczne	• podaje nazwę organizmu wodnego na podstawie jego zdjęcia lub rysunku • porównuje zbiorniki sztuczne i naturalne, podając przykłady z najbliższego otoczenia • potrafi przyporządkować	pochodzeniu (naturalny lub sztuczny) oraz innych cechach, w tym przykłady zamieszkujących go organizmów

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
					zbiornik wodny do zbiorników sztucznych lub naturalnych na podstawie ich zdjęć lub rysunków	
4	Jak wygląda życie na lądzie?	• wymienia trzy z sześciu warunków życia panujących na ladzie • podaje łąkę, las, pustynie jako przykłady środowisk lądowych • wymienia pięć dowolnych organizmów lądowych	• wymienia wszystkie warunki panujące na lądzie • charakteryzuje pustynie piaszczyste i kamieniste • wymienia naturalne i sztuczne środowiska lądowe	• wyjaśnia, jak zmieniają się warunki życia w środowisku lądowym w ciągu doby • charakteryzuje pustynie lodowe • wymienia przykłady organizmów zamieszkujących góry • potrafi zaklasyfikować środowisko lądowe jako sztuczne lub naturalne na podstawie jego zdjęcia lub rysunku	• wskazuje warunki, które ulegają zmianom w zależności od typu środowiska lądowego (pustynia, las, łąka) • opisuje cechy wybranych organizmów, które przystosowały je do życia w górach i na pustyniach • porównuje lądowe środowiska sztuczne z naturalnymi	• przygotowuje prezentację w postaci plakatu, prezentacji multimedialnej lub innej formie pokazującej naturalne i sztuczne środowiska lądowe w najbliższym otoczeniu domu lub szkoły
5	Jak wygląda życie w lesie?	• nazywa warstwy lasu • wymienia wybrane warunki życia w lesie (np. niższe temperatury latem, wysoka wilgotność) • rozpoznaje na rysunku lub zdjęciu liście lub gałązki pospolitych drzew i podaje ich nazwy	• wymienia gatunki roślin budujące poszczególne warstwy lasu • podaje nazwy wybranych gatunków roślin, zwierząt i grzybów na podstawie ich zdjęć lub rysunków	• wyjaśnia, jaką rolę pełnią lasy w zatrzymywaniu wody w środowisku • określa cechy roślin tworzących runo, podszyt i warstwę koron	• analizuje skład gatunkowy lasów i wskazuje na tej podstawie ich typ (liściaste, iglaste, mieszane) • charakteryzuje szczegółowo warstwy lasu • wskazuje na rolę lasów w ochronie bioróżnorodności na Ziemi	• buduje makietę lasu wybranego rodzaju (liściasty, iglasty lub mieszany) obrazującą warstwy lasu
6	Dlaczego lasy są nam potrzebne?	• rozpoznaje pospolite grzyby na podstawie ich rysunków	• rozpoznaje pospolite grzyby na podstawie ich rysunków	• rozpoznaje drzewa na podstawie ich zdjęć lub	• podaje zasady bezpieczeństwa przy	• proponuje szereg działań, jakie może podjąć każdy

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
		lub zdjęć (łączy podaną nazwę z ilustracją) • wymienia trzy nazwy grzybów trujących • rozróżnia drzewa iglaste i liściaste • wymienia zasady zachowania się w lesie	lub zdjęć • wyjaśnia, jaką rolę pełnią lasy w środowisku i gospodarce człowieka	rysunków • opisuje rolę lasów lub drzew w produkcji tlenu dla wszystkich organizmów	zbieraniu i spożywaniu grzybów (pomoc osoby dorosłej, spożycie tylko po ugotowaniu) • uzasadnia potrzebę ochrony lasów	uczeń w celu ochrony lasów przed ich wycinaniem (np. oszczędność papieru, recykling)
7	Czym różni się łąka od pola uprawnego?	• wymienia warunki życia panujące na łąkach i polach • odróżnia łąkę od pola uprawnego na zdjęciu lub rysunku	• wyjaśnia, jaką rolę pełnią pola uprawne dla człowieka • podaje nazwy typowych organizmów łąki i pola uprawnego	• porównuje warunki życia na łąkach i polach z warunkami życia w lesie • wskazuje łąkę jako środowisko o większej różnorodności biologicznej niż pole uprawne	• ocenia związek braku drzew na polach i lakach z wilgotnością tych środowisk	• odróżnia gatunki pospolitych zbóż na podstawie zdjęcia lub rysunku
8	Jakie organizmy mieszkają blisko człowieka?	• wyjaśnia, jak człowiek wpływa na środowisko naturalne • rozpoznaje (łączy nazwy z ilustracjami) organizmy zamieszkujące otoczenie człowieka	• definiuje środowisko antropogeniczne • wskazuje składniki środowiska antropogenicznego w najbliższej okolicy • samodzielnie wymienia nazwy organizmów zamieszkujących blisko człowieka	• opisuje, czym jest udomowienie zwierząt i jakie pozytywne skutki miało ono dla rozwoju cywilizacji • wymienia gatunki udomowionych zwierząt	• przewiduje skutki dalszej antropopresji • porównuje cechy różnych owadów jadowitych • proponuje sposoby zachowania się w sytuacji kontaktu z owadami jadowitymi	• wykonuje szkic najbliżej okolicy, wskazując elementy antropogeniczne i naturalne swojego otoczenia
9	Jak organizmy przystosowały się do życia w różnych	• wymienia przystosowania ryb do życia w wodzie • wymienia przystosowania zwierząt do życia na lądzie	• wymienia skrzela jako organ wymiany gazowej u ryb • wyjaśnia, jak organizmy przystosowują się do	• wyjaśnia wpływ kształtu ciała na ograniczenie oporu wody • porównuje przystosowania	• wyjaśnia mechanizm działania linii bocznej • dowodzi, że kaczka posiada cechy budowy	• analizuje zdjęcie nieznanego organizmu i ocenia, w jakim środowisku on zamieszkuje na podstawie zewnętrznych

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
	warunkach?	na przykładzie psa domowego	sezonowych wahań temperatury	do życia w wodzie i na lądzie na przykładzie kaczki i kury (ptactwo domowe)	przystosowujące ją do życia w wodzie a kura do życia na lądzie • analizuje sposoby poruszania się na lądzie i w wodzie, podając przystosowania zwierząt	cech budowy
10	Podsumowanie działu	• wszystkie wymagania z lekcji 1–9				
DZIAŁ III. Obserwujemy pogodę						
1	Co to jest pogoda?	• wyjaśnia, co to jest pogoda • określa pogodę na podstawie ilustracji (mroźna, śnieżna, słoneczna, deszczowa) • wymienia nazwy składników pogody	• definiuje pojęcia „powietrze”, „atmosfera” • charakteryzuje poznane składniki pogody • opisuje pogodę, którą widzi za oknem	• wyjaśnia poprawność stwierdzenia „pogoda jest zawsze” • wyjaśnia, co to jest ciśnienie atmosferyczne • rozpoznaje nazwy składników pogody w tekście prognozy pogody	• podaje przykład znaczenia atmosfery dla życia na ziemi • wyjaśnia związek między ciśnieniem atmosferycznym a powstawaniem wiatru	• dowiaduje się, jaki jest skład powietrza • charakteryzuje wilgotność powietrza jako składnik pogody
2	Jak się bada pogodę?	• podaje nazwę przyrządu służącego do pomiaru temperatury • odczytuje z termometru temperaturę powietrza • rozróżnia temperaturę dodatnią i ujemną	• wyjaśnia, czym zajmuje się meteorolog • dopasowuje rodzaj termometru do pomiaru temperatury • prowadzi obserwacje temperatury powietrza • wymienia nazwy innych przyrządów meteorologicznych	• wyjaśnia, jak powstają prognozy pogody • podaje zastosowania termometru w różnych sytuacjach życia codziennego • dopasowuje składnik pogody do przyrządu, którym jest badany • określa kierunek, z którego	• analizuje zapisane podczas obserwacji wyniki pomiaru temperatury • wskazuje jednostki pomiaru, w jakich mierzy się ciśnienie atmosferyczne, opady, prędkość wiatru	• podaje przykład kraju, w którym stosuje się skalę Farenheita • przelicza stopnie Celsjusza na stopnie Farenheita

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
				wieje wiatr		
3	Czym są opady i osady atmosferyczne?	• podaje, z czego mogą być zbudowane chmury • rozpoznaje symbole pogody dotyczące zachmurzenia • podaje przykłady opadów atmosferycznych • zapisuje parametry pogody obserwowane w ciągu dnia	• podaje nazwę przemiany stanu skupienia, dzięki której powstają chmury • dzieli opady na te, które mają stan skupienia stały i ciekły • rozpoznaje na mapie pogody symbole dotyczące opadów	• wyjaśnia, co to jest mgła • rozpoznaje i nazywa symbole stosowane na mapach pogody • podaje przykłady różnych opadów ze względu na ich intensywność • podaje przykłady osadów atmosferycznych i ich stan skupienia	• wyjaśnia, w jakich warunkach chmury mogą być zbudowane z kryształków lodu • wyjaśnia, czym się różnią opady od osadów atmosferycznych • charakteryzuje warunki, w jakich powstają: rosa, szron, szadź i gołoledź • opisuje prognozę pogody na podstawie mapy pogody • dokonuje analizy danych zebranych w kalendarzu pogody	• bada doświadczalnie powstawanie chmury oraz szronu • odczytuje prognozę pogody dla swojej miejscowości, korzystając z internetowych serwisów pogodowych
4	Jakie zjawiska pogodowe są groźne?	• podaje przykłady groźnych zjawisk pogodowych • wyjaśnia skrót RCB	• rozpoznaje groźne zjawiska pogodowe przedstawione na ilustracjach • podaje przykłady sytuacji, w których możemy otrzymać alert RCB • wyjaśnia, jakie niebezpieczeństwo jest związane z upałem, burzą, huraganem • podaje przykłady innych groźnych zjawisk pogodowych	• charakteryzuje poznane groźne zjawiska pogodowe • wymienia w kolejności kolory tęczy • podaje przykłady bezpiecznych zachowań w czasie upału, burzy, huraganu • wskazuje, jakie niebezpieczeństwo jest związane z zawieją i zamiecią śnieżną	• porządkuje groźne zjawiska pogodowe w zależności od pory roku, w której najczęściej występują • wyjaśnia powstawanie tęczy • wskazuje, jakie niebezpieczeństwo związane jest z silną mgłą, trąbą powietrzną i gołoledzią • wyjaśnia, czym są orkany	• projektuje doświadczenie pozwalające zobaczyć kolory tęczy • wyszukuje informacje na temat obliczenia odległości burzy na podstawie czasu między błyskawicą a grzmotem

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
5	Co ma wspólnego pogoda ze Słońcem?	• wyjaśnia pojęcia wschód, zachód słońca, dzień, noc, doba • wskazuje na widnokręgu lub schemacie miejsca wschodu, zachodu słońca w ciągu doby • podaję porę dnia, gdy cień jest najkrótszy i najdłuższy w ciągu doby	• omawia pozorną wędrówkę słońca nad widnokręgiem • wyjaśnia, czym jest górowanie słońca i południe słoneczne • podaję porę dnia, gdy cień jest najkrótszy i najdłuższy w ciągu roku	• omawia zmiany temperatury powietrza w ciągu dnia • wyjaśnia zależność między wysokością słońca a długością cienia w ciągu dnia • podaje przykład, jak można wykorzystać kierunek cienia do oznaczenia kierunków świata	• wyjaśnia pojęcia świt i zmierzch • omawia zmiany długości cienia w ciągu dnia • wskazuje zależności między wysokością słońca a temperaturą w ciągu dnia	• podaje przykłady z życia codziennego, w których przydaje się wiedza na temat zmian temperatury i długości cienia w ciągu dnia
6	Jak zmienia się pogoda w różnych porach roku?	• podaje nazwy kalendarzowych pór roku i daty ich rozpoczęcia • podaje dwa przykłady zmian zachodzących w przyrodzie charakterystycznych dla każdej pory roku • podaje nazwy pór roku gdy w Polsce dzień jest najdłuższy i najkrótszy	• dostrzega zależność między wysokością słońca a długością cienia w ciągu dnia i w ciągu roku • dopasowuje zjawiska pogodowe do pory roku, w której najczęściej występują	• rozpoznaję porę roku na podstawie daty z kalendarza • określa miejsca wschodu i zachodu słońca w różnych porach roku, podając skróty międzynarodowe kierunków świata	• opisuje zmiany w położeniu słońca nad widnokręgiem w ciągu roku • stosuje określenia: przesilenie, równonoc • podaje nazwy termicznych pór roku	• wyjaśnia, dlaczego Australijczycy święta Bożego Narodzenia spędzają na plaży • podaje przykłady innych państw, w których pory roku są „odwrotnie” niż na półkuli północnej
7	Podsumowanie działu	• wszystkie wymagania z lekcji 1–6				
DZIAŁ IV. Ja i moje ciało						
1	Jak jest zbudowane moje ciało?	• wymienia kolejne stopnie hierarchicznej budowy swojego ciała (komórka,	• definiuje komórkę i tkankę • wymienia 3 z 6 podanych układów narządów	• wymienia wszystkie 6 układów narządów • potrafi przyporządkować	• wyjaśnia, jakie funkcje pełnią układy narządów w jego ciele	• wyszukuje informacje na temat różnic w budowie anatomicznej kobiety

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
		tkanka, narząd, układ, organizm)		narząd do jego układu	• odróżnia i nazywa układy umieszczone na rysunku	i mężczyzny
2	Co się dzieje z moją zjedzoną kanapką?	• wymienia składniki pokarmowe (białka, cukry, tłuszcze, sole mineralne, witaminy) • wymienia narządy układu pokarmowego • wymienia 2 z 4 funkcji układu pokarmowego	• wyjaśnia, jaką funkcję pełnią białka, cukry i tłuszcze • wymienia gruczoły trawienne • wymienia wszystkie funkcje układu pokarmowego	• określa składniki pokarmowe znajdujące się w jego posiłkach • wyjaśnia rolę narządów przewodu pokarmowego	• odróżnia pojęcie przewód pokarmowy i układ pokarmowy • opisuje proces trawienia, używając pojęcia “enzymy trawienne”	• wyjaśnia ogólną rolę gruczołów: ślinianek, wątroby i trzustki • proponuje doświadczenie pozwalające udowodnić działanie śliny
3	Dlaczego oddychamy?	• wymienia narządy układu oddechowego • omawia funkcję płuc	• wymienia elementy dróg oddechowych • wyjaśnia rolę układu oddechowego • wskazuje narządy odpowiedzialne za powstawanie głosu	• rozpoznaje na rysunku poszczególne elementy układu oddechowego • ilustruje działanie strun głosowych	• opisuje mechanizm wdechu i wydechu • wyjaśnia rolę rzęsek pokrywających drogi oddechowe	• porównuje na wykresach skład powietrza wdychanego i wydychanego, wskazując różnice
4	Do czego jest mi potrzebna krew?	• wyjaśnia, że układ krwionośny budują serce i naczynia krwionośne • wymienia składniki krwi • wymienia 2 z 4 funkcji układu krwionośnego	• odróżnia żyłę od tętnicy na podstawie kierunku przepływu krwi (od serca i do serca) • wyjaśnia funkcje składników krwi (płytek, krwinek białych i czerwonych) • wymienia wszystkie funkcje układu krwionośnego	• charakteryzuje role substancji transportowanych przez krew • wyjaśnia czym jest tętno/puls • mierzy własne tętno/puls	• dowodzi, że wysiłek fizyczny powoduje przyspieszenie tętna • wskazuje położenie serca na schemacie/rysunku oraz na własnym ciele	• przygotowuje plakat/lapbook dotyczący budowy krwi i badań laboratoryjnych krwi
5	W jaki sposób	• wymienia składniki układu	• wyjaśnia pojęcie „stawy”	• wyjaśnia, w jaki sposób	• porównuje zakres ruchów	• proponuje tygodniowy

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
	się poruszam?	ruchu		mięśnie są połączone ze szkieletem	różnych stawów we własnym ciele	jadłospis produktów zdrowych dla kości
		• wymienia składniki szkieletu (czaszkę, klatkę piersiową, kręgosłup, kości kończyn)	• wskazuje na rysunku elementy układu kostnego	• wyjaśnia rolę mięśni w poruszaniu się	• uzasadnia, dlaczego pokarmy zawierające wapń i białko są ważne dla zdrowia kości • dowodzi, że sole mineralne nadają kości twardość	
6	Dlaczego moje ciało się zmienia?	• wymienia narządy męskiego i żeńskiego układu rozrodczego • wymienia 3 zmiany zachodzące w ciele chłopców i dziewcząt podczas dojrzewania	• wskazuje na rysunku i nazywa narządy płciowe męskie i żeńskie • wymienia wszystkie zmiany zachodzące podczas dojrzewania chłopców i dziewcząt	• wyjaśnia rolę hormonów podczas dojrzewania • wyjaśnia, czym jest menstruacja • omawia funkcje układu rozrodczego	• wskazuje czynności higieniczne, które wpływają na zdrowie układu rozrodczego • ocenia wpływ długości snu na swoje zdrowie • określa rolę jąder i jajników	• uzasadnia różnice w budowie układów: żeńskiego i męskiego i wyjaśnia ich znaczenie dla pełnionych funkcji
7	W jaki sposób mój organizm odbiera informacje?	• wymienia narządy układu nerwowego (mózgowie, rdzeń i nerwy) • wymienia narządy zmysłów	• przyporządkowuje nazwy zmysłów do nazw narządów zmysłów • wymienia bodźce odbierane przez narządy zmysłów	• wyjaśnia rolę receptorów w odbieraniu bodźców ze środowiska • wyjaśnia działanie narządów zmysłów	• opisuje budowę układu nerwowego • bada współdziałanie zmysłów węchu i smaku	• uzasadnia rolę wzroku, węchu i smaku w ostrzeganiu człowieka o zagrożeniach
8	Jak moje ciało broni się przed chorobami?	• wymienia główne czynniki chorobotwórcze (bakterie i wirusy) • podaje nazwy minimum 5 chorób wywoływanych przez bakterie • podaje nazwy minimum 5	• wyjaśnia, czym są czynniki chorobotwórcze • wymienia 4 drogi zakażenia • definiuje pojęcia: odporność i profilaktyka	• wskazuje minimum 4 choroby przenoszone drogą oddechową • omawia przyczyny zatruć • proponuje działania profilaktyczne chorób zakaźnych	• proponuje czynności, które pozwolą ustrzec się przed chorobami zakaźnymi • opisuje objawy wybranych chorób zakaźnych • wskazuje szczepienie jako jedną z dróg profilaktyki	• przygotowuje plakat dotyczący wybranej choroby zakaźnej zawierający informacje o drodze zakażenia, objawach i leczeniu

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
		chorób wywoływanych przez wirusy			chorób zakaźnych	
9	Jak dbać o zdrowie?	• wymienia 3 z 5 zaproponowanych zasad zdrowego stylu życia • wskazuje zasady zdrowego odżywiania	• wymienia wszystkie zasady zdrowego stylu życia	• proponuje działania, które przyczynią się realizacji zasad zdrowego stylu życia	• wyjaśnia rolę aktywności fizycznej • omawia swoją dietę, oceniając ja pod kątem zróżnicowania	• przedstawia plan swojego dnia uwzględniający wszystkie zasady zdrowego stylu życia
		• wylicza minimum 5 owoców i warzyw	• wyjaśnia, jak zasady zdrowego stylu życia wpływają na zdrowie	• charakteryzuje poszczególne zasady higieny i je omawia • definiuje pojęcie „dieta”	• analizuje skład talerza zdrowego żywienia • proponuje jadłospis zgodny z zasadami zdrowego żywienia	
10	Dlaczego nałogi są niebez-pieczne?	• wymienia alkohol, papierosy, e-papierosy, narkotyki i dopalacze oraz napoje energetyzujące jako używki • wymienia skutki fonoholizmu	• definiuje pojęcie „używki” • wyjaśnia wpływ wymienionych używek na organizm człowieka • wyjaśnia, czym jest uzależnienie	• uzasadnia, że fonoholizm jest niebezpieczny dla zdrowia • wskazuje negatywne skutki nadużywania alkoholu i innych używek	• proponuje działania, które mogą zmniejszyć ryzyko fonoholizmu • ocenia na podstawie formularza pytań stopień uzależnienia od telefonu	• przygotowuje plakat lub prezentację na temat szkodliwości napojów energetyzujących
11	Jak udzielić pierwszej pomocy?	• wymienia podstawowy skład apteczki • wymienia nr 112 jako główny numer alarmowy	• wskazuje przeznaczenie przedmiotów będących na wyposażeniu apteczki • wyjaśnia, jak zadzwonić na numer alarmowy gdy telefon jest zablokowany	• wyjaśnia, jak udzielić pierwszej pomocy w sytuacji oparzeń, ugryzień, ukąszeń, ran lub spożycia trucizny, np. nieznanego grzyba • wybiera sposób udzielenia pomocy adekwatny do	• wymienia czynności, które należy podjąć w sytuacji wypadku, np. upadku z dużej wysokości • ocenia zasadność użycia rękawic jednorazowych podczas opatrywania ran	• wykonuje opatrunek wybranej części ciała, np. przedramienia

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
				opisanego zagrożenia		
12	Podsumowanie działu	• wszystkie wymagania z lekcji 1–11				
DZIAŁ V. Krajobraz wokół nas						
1	Czy wszystkie krajobrazy są takie same?	• podaje definicję krajobrazu • dzieli krajobrazy na naturalne i kulturowe • podaje przykłady krajobrazów naturalnych i kulturowych	• wymienia, z czego składa się krajobraz • rozpoznaje elementy krajobrazu należące do przyrody ożywionej i nieożywionej • odróżnia składniki przyrody od wytworów działalności człowieka	• opisuje wybrany typ krajobrazu, biorąc pod uwagę widoczne składniki krajobrazu • rozpoznaje w terenie i podaje nazwy składników środowiska antropogenicznego najbliższej okolicy	• podaje zależności między nieożywionymi a ożywionymi składnikami przyrody • porównuje ze sobą krajobrazy naturalne i kulturowe	• podaje przykład zależności między składnikami krajobrazu • przygotowuje prezentację na temat krajobrazu najbliższej okolicy
2	Czy to minerał czy skała?	• podaje definicję skały • wymienia po jednym przykładzie skał litych, zwięzłych i luźnych • obserwuje skałę i wymienia jej dwie cechy, np. barwę, twardość	• wyjaśnia, że skały są zbudowane z minerałów • wymienia kryteria podziału skał • przyporządkowuje skały do odpowiedniej grupy • podaje przykłady 2–3 skał występujących w najbliższej okolicy	• podaje przykłady minerałów • wyjaśnia, czym różnią się skały magmowe, osadowe i przeobrażone oraz lite, zwięzłe i luźne • określa, jakich skał jest najwięcej w okolicy szkoły	• wyjaśnia, co to są surowce mineralne i kamienie szlachetne • wskazuje w Polsce regiony występowania różnych rodzajów skał • opisuje i rozpoznaje różne rodzaje skał	• wyjaśnia, dlaczego cegła i beton nie należą do skał • podaje przykłady różnego zastosowania skał • tworzy i prezentuje klasie własną kolekcję skał
3	Czy każde wzniesienie to	• nazywa trzy główne formy ukształtowania powierzchni	• rozpoznaje po opisie główne formy ukształtowania	• podaje kolory, jakimi na mapie hipsometrycznej są	• rozpoznaje główne formy ukształtowania powierzchni	• odczytuje przykładowe nazwy nizin wyżyn i gór,

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
	góra?	• podaje nazwy naturalnych wypukłych form terenu • tworzy model pagórka	powierzchni • wskazuje na ilustracji formy wypukłe • nazywa elementy wzniesienia i wskazuje je na ilustracji lub modelu	zaznaczone niziny, wyżyny i góry • wyjaśnia różnicę między pagórkiem, wzgórzem i górą • dzieli formy wypukłe na naturalne i antropogeniczne	występujące w najbliższej okolicy • podaje przykłady form antropogenicznych • porównuje ze sobą pagórek i górę, podając dwie cechy wspólne i dwie rocznice	korzystając z mapy hipsometrycznej Polski • wyjaśnia, co to jest wysokość względna
4	Czym różnią się formy wypukłe od wklęsłych?	• wymienia nazwy naturalnych wklęsłych form terenu • rozpoznaje na ilustracji dolinę rzeczną • wskazuje 2 różnice między formą wypukłą i wklęsłą	• rozpoznaje na ilustracjach naturalne wklęsłe formy terenu • tworzy model doliny rzecznej • rozpoznaje elementy doliny rzecznej • porównuje formy wklęsłe i wypukłe	• opisuje wygląd wybranej wklęsłej formy terenu • odróżnia górską dolinę rzeczną od nizinnej • podaje przykłady antropogenicznych wklęsłych form terenu i ich znacznie dla człowieka • podaje różnice między kotliną a doliną	• wskazuje na ilustracji lub modelu doliny rzecznej elementy jej budowy • podaje przykłady wpływu ukształtowania powierzchni na inne elementy przyrody oraz na działalność człowieka • rozpoznaje i nazywa wklęsłe formy terenu w najbliższej okolicy • wyjaśnia, w jaki sposób człowiek wykorzystuje formy ukształtowania terenu do własnych potrzeb	• dokumentuje występowanie wypukłe i wklęsłe formy terenu najbliższej okolicy np. w formie zdjęć • wyszukuje w dostępnych źródłach informacji o formach wklęsłych w Polsce, które są cenne krajobrazowo i stanowią atrakcję turystyczną. Podaje 4–5 przykładów.
5	Jak woda zmienia krajobraz?	• wskazuje, której wody jest na Ziemi więcej – słonej czy słodkiej • nazywa biegi rzeki • podaje przykłady form terenu, które powstały przy udziale rzek oraz wód mórz	• określa proporcje między rodzajami wód na Ziemi • wyjaśnia, co to jest źródło i ujście rzeki • opisuje wygląd doliny rzecznej w biegu górnym, dolnym i środkowym	• rozróżnia rodzaje wód płynących • wyjaśnia, w jaki sposób powstają: wydma, klif, dolina, meandry • dopasowuje formę terenu do biegu rzeki, w którym	• wyjaśnia, dlaczego tylko niewielka część zasobów wodnych jest zdatna do picia • wskazuje na mapie źródło i ujście rzeki Wisły • korzystając z mapy rozróżnia	• opisuje przykłady wpływu wody na krajobraz

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
		i oceanów		możemy ją najczęściej zaobserwować	trzy biegi rzeki Wisły	
6	Jak człowiek zmienia krajobraz?	• rozróżnia krajobraz miejski, wiejski i przemysłowy • wyjaśnia pojęcie „degradacja środowiska” • podaje: nazwę miejscowości, w której mieszka lub w której znajduje się jego szkoła, opisuje jej położenie oraz cechy wyróżniające	• podaje 3–4 przykłady zmian wywołanych działalnością człowieka w krajobrazie miejskim, wiejskim i przemysłowym • dokonuje oceny krajobrazu najbliższej okolicy • proponuje, jakie mogą być źródła nazw różnych miejscowości	• obserwuje zmiany w krajobrazie najbliższej okolicy wywołane działalnością człowieka, podaje ich przykłady • wskazuje negatywne i pozytywne zmiany w krajobrazie najbliższej okolicy wywołane działalnością człowieka • podaje przykłady nazw miejscowości pochodzących od nazwiska ich założyciela, cech krajobrazu lub zawodu wykonywanego przez mieszkańców	• wyjaśnia, w jaki sposób krajobraz naturalny zmienia się w antropogeniczny • podaje przykłady pierwotnych krajobrazów • podejmuje próbę ustalenia pochodzenia nazwy swojej miejscowości	• uzasadnia istnienie zależności między składnikami środowiska przyrodniczego a składnikami środowiska antropogenicznego • opisuje zmiany w krajobrazie, np. na przestrzeni 10, 20, 50 lat (na podstawie rozmowy z rodziną), przygotowuje plakat lub prezentację na ten temat • prezentuje informacje dotyczące pochodzenia nazwy swojej miejscowości
7	Jak chronić przyrodę?	• wymienia formy ochrony przyrody występujące w Polsce • podaje kilka sposobów, w jakie uczeń klasy 4. może chronić przyrodę i środowisko	• podaje cechy parku narodowego, krajobrazowego, rezerwatu przyrody, pomnika przyrody • podaje przykłady gatunków wymarłych • wyszukuje na mapie parki narodowe, wskazuje ich liczbę i nazwę największego, najmniejszego, najstarszego i najmłodszego parku narodowego	• wyjaśnia różnicę między ochroną przyrody a ochroną środowiska • wyjaśnia, na czym polega ochrona gatunkowa • proponuje działania, które pozwalają na co dzień chronić przyrodę i środowisko	• wskazuje na mapie park narodowy położony najbliżej miejsca zamieszkania • wymienia miejsca występowania w najbliższej okolicy innych obszarów chronionych, pomników przyrody • uzasadnia potrzebę ochrony środowiska i przyrody	• prezentuje klasie informacje o 2–3 obiektach chronionych najbliższej okolicy • wyszukuje informacje na temat planowanych nowych miejsc ochrony przyrody w Polsce

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
8	Podsumowanie działu	• wszystkie wymagania z lekcji 1–7				
DZIAŁ VI. Korzystamy z mapy						
1	Jak wykonać szkic?	• wyjaśnia, co to jest szkic • wymienia nazwy przyrządów służących do pomiaru odległości • podaje, w jakich jednostkach można podać odległości w terenie • wykonuje prosty szkic okolicy	• wymienia podstawowe elementy szkicu • mierzy odległość za pomocą taśmy mierniczej	• wymienia sytuacje z życia codziennego, w których przydaje się umiejętność tworzenia szkicu • orientuje wykonywany szkic • mierzy odległości za pomocą kroków, przelicza odległość na centymetry	• porównuje dokładność pomiarów wykonanych za pomocą taśmy mierniczej i kroków • rysuje szkic okolicy szkoły zgodnie z instrukcją	• wykorzystuje inny niż taśma miernicza i kroki sposób na pomiar odległości w terenie • rysuje szkic z zastosowaniem legendy i zaznaczeniem przybliżonych odległości
2	Jak narysować plan?	• przedstawia plan przedmiotu jako jego rzut z góry • wyjaśnia, do czego służy skala	• rysuje mały przedmiot w skali 1:1 • wyjaśnia, dlaczego do narysowania planu niektórych przedmiotów należy zastosować skalę • podaje rozmiar rzeczywisty przedmiotu, którego wymiary na planie wynoszą 1 cm × 1 cm	• rysuje przedmiot w skali innej niż 1:1 • przelicza odległości w skali	• rysuje plan pokoju o znanych wymiarach z zastosowaniem skali • przelicza jednostki (metry na centymetry)	• samodzielnie rysuje plan np. pokoju, boiska, klasy, dokonując pomiarów i dobierając odpowiednią skalę
3	Czym różni się plan od mapy?	• wyjaśnia, co to jest plan i mapa • wymienia cechy każdego planu i mapy	• podaje różnicę między planem a mapą • porównuje skale ze sobą (mniejsza, większa)	• porównuje szczegółowość map o różnych skalach • korzysta z planu	• wyjaśnia, dlaczego globus nie jest mapą • podaje przykłady map wykonanych w różnej skali • wyjaśnia, dlaczego plan	• korzysta z atlasu, porównując ze sobą skale i szczegółowość różnych rodzajów map • odszukuje na mapie świata

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
					zawiera dużo szczegółów	siatkę kartograficzną a na globusie siatkę geograficzną
4	Czy mapę można czytać?	• wymienia elementy mapy • rozpoznaje znaki topograficzne w legendzie mapy	• wskazuje na mapie poszczególne elementy (tytuł, treść, legendę, skalę)	• rozpoznaje różne zapisy skali, potrafi je prawidłowo odczytać • wyjaśnia pojęcie znaki kartograficzne	• wyjaśnia, do czego na mapie jest potrzebna legenda	• korzysta z map cyfrowych do zaplanowania trasy wycieczki
			• wyjaśnia, w jaki sposób na mapach zaznacza się kierunek północny • odczytuje informacje z mapy, posługując się legendą	• interpretuje znaki zamieszczone na różnych mapach	• podaje przykłady znaków punktowych, liniowych i powierzchniowych • wskazuje różnice między mapą cyfrową a tradycyjną	• odnajduje na mapie położenie różnych obiektów geograficznych
5	Jak wykorzystać mapy do planowania wycieczki?	• wyjaśnia, co to znaczy zorientować mapę • odczytuje informacje z legendy przydatne podczas planowania wycieczki	• wyjaśnia, jak zorientować mapę za pomocą kompasu • wyjaśnia, w jaki sposób obliczyć odległość rzeczywistą, korzystając ze skali liczbowej i podziałki liniowej	• wyjaśnia, jak zorientować mapę za pomocą obiektów w okolicy • podaje odległość rzeczywistą na podstawie odległości na mapie	• orientuje mapę za pomocą kompasu lub obiektów w terenie • korzysta z mapy turystycznej podczas planowania wycieczki po nieznanym terenie	• samodzielnie przygotowuje plan wycieczki, korzystając z planu i mapy wielkoskalowej; prezentuje klasie opracowany plan wycieczki
6	Podsumowanie działu	• wszystkie wymagania z lekcji 1–5				
DZIAŁ VII. Na wycieczce						
1	Jak zachować bezpieczeństwo	• wymienia rodzaje wypoczynku	• proponuje przykłady wypoczynku biernego	• określa typ wypoczynku po podanej nazwie, zdjęciu lub	• analizuje swój dzień, określając ile czasu	• projektuje plakat zawierający znaki lub

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
	na wycieczce?	• wymienia zagrożenia pogodowe (burza, upał) • wylicza zasady ruchu drogowego, które dotyczą pieszego	i czynnego • wyjaśnia, jak należy zachowywać się w czasie burzy • wyjaśnia, jak chronić się przed skutkami upału	rysunku • wybiera właściwe ubranie na wycieczkę	poświęca na wypoczynek czynny i bierny • uzasadnia potrzebę przestrzegania zasad turysty i analizuje każdą z nich	piktogramy opisujące zasady zachowania się wobec przyrody w najbliższym otoczeniu szkoły
2	Jak wykorzystać swoją wiedzę w terenie?	• wymienia przyrządy do prowadzenia obserwacji przyrodniczych, które warto zabrać na wycieczkę • dokonuje obserwacji zgodnie z instrukcją nauczyciela	• podaje nazwy przyrządów do prowadzenia obserwacji i pomiarów zaprezentowanych przez nauczyciela (mogą być na zdjęciu lub rysunku)	• proponuje odpowiedni zestaw narzędzi do pracy w terenie, dostosowany do celu obserwacji	• dowodzi, że pomiędzy wysokością drzewa i długością jego cienia istnieje zależność pozwalająca obliczyć wysokość drzewa • określa wiek drzewa na podstawie jego obwodu zmierzonego na wysokości 130 cm nad ziemią	• wykonuje dokumentację fotograficzną napotkanych tropów zwierząt i określa, które zwierzęta je pozostawiły
3	Co ciekawego można zobaczyć w okolicy szkoły?	• podaje przykłady roślin rosnących w pobliżu szkoły • podaje cechy roślin nadających się na żywopłoty • wskazuje miejsca w pobliżu szkoły, gdzie możemy zaobserwować elementy przyrody	• rozpoznaje znane gatunki roślin rosnących w pobliżu szkoły • obserwuje zwierzęta w pobliżu szkoły	• korzysta z przewodnika lub aplikacji do rozpoznawania roślin w celu oznaczenia nieznanych roślin w okolicy szkoły • odróżnia pokrzywę od jasnoty	• prowadzi obserwacje przyrody ożywionej i nieożywionej w pobliżu szkoły • wyjaśnia, dlaczego tereny zielone są potrzebne zwierzętom i człowiekowi	• tworzy album przyrodniczy zawierający min. 5 zdjęć i krótkie opisy obserwowanych elementów przyrody ożywionej i nieożywionej, które znajdują się w pobliżu szkoły
4	Podsumowanie działu	• wszystkie wymagania z lekcji 1–3				